

ПЕРЕДМОВА

У світовій історії відбуваються події, які змінюють наші звички, поведінку, потреби та досвід. У 2014 році, після нападу Росії на мирну Україну, ситуація для цієї країни та її громадян змінилася. Тогочасна реакція більшості країн і міжнародних організацій була невідчутною для агресора, хоча українці вже тоді платили найвищу ціну за вибір свободи і демократії... ціною життя своїх чоловіків, батьків, братів і сестер. Ці вісім років були також ціною економічних втрат, яких зазнало все українське суспільство, включно зі світом науки. Майже весь цей час – офіційно з травня 2015 року – Інститут політичних наук Вармінсько-Мазурського університету співпрацює з Інститутом гуманітарних і соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка». Координатором від УВМ є д-р хаб. Тереса Астромовіч-Лейк, проф. УВМ, а від Львівської політехніки – проф. Ярина Турчин. Результатом цієї співпраці є численні стажування в Ольштині та Львові, спільні гранти, присвячені національним меншинам, програма ERASMUS+ та Візит-професор в обох університетах, монографії, статті в престижних наукових журналах, навчання за програмою подвійних дипломів, конференції та семінари, а також польсько-українські наукові форуми, які відбуваються по чергово – в Ольштині непарні та у Львові – парні.

У Форумі беруть участь дипломати, політики, представники місцевої влади, викладачі, докторанти, студенти, журналісти, працівники культури та представники польської меншини у Львові та української меншини в Ольштині. Наразі відбулося сім едіцій цього циклічного польсько-українського наукового заходу, п'ять із яких у реальних умовах. На жаль, спочатку пандемія, а тепер війна призвели до того, що особисті зустрічі в Ольштині та Львові трансформовано в онлайн-формат, але важливо є те, щоб навіть у зміненому форматі співпраця могла продовжуватися і могла розвиватися в складних для українських партнерів умовах. Організатори наголошують на тому, що завдяки онлайн -формату за останні два роки форуми розширилися на інші дослідницькі центри з усієї України, особливо з центральної та східної частини країни. У сьомому форумі взяла участь 171 особа. Доповідачі – викладачі, докторанти та студенти, які представили

59 академічних центрів Польщі та України, в тому числі тільки 51 з України. Це доводить, що дистанційний формат має свої переваги.

Від першого Форуму в Ольштині у 2015 році відбуваються круглі столи за участю депутатів Сейміку Вармінсько-Мазурського воєводства та представників української меншини Вармінсько-Мазурського воєводства. У 2021 році до форуму долучилися депутати Львівської обласної ради та лідери польської меншини у Львівській області. Тому форум став платформою для співпраці між посадовцями місцевого самоврядування та представниками громадянського суспільства. Наразі круглі столи були присвячені питанням реформи місцевого самоврядування в Україні, національним меншинам у Польщі та Україні, співпраці місцевого самоврядування Вармінсько-Мазурського воєводства та Львівської області, 70-й та 75-й річниці операції «Вісла».

Ця монографія за назвою «БАГАТОВИМІРНІСТЬ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ СПІВПРАЦІ: ГЕНЕЗА, ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ» є результатом наукової дискусії в рамках VII Польсько-українського наукового форуму «ПОЛЬЩА ТА УКРАЇНА В СУЧАСНІЙ ЄВРОПІ: – міжкультурний діалог – роль національних меншин – виклики та загрози». З-поміж запрошених гостей були присутні: проректор УВМ професор Павел Вельгош; проректор НУЛП професор Наталія Чухрай; Віце-Маршалек Вармінсько-Мазурського воєводства Мирон Сич; Посол України в Польщі Андрій Дециця; Генеральний консул України в Гданську Олександр Плодистий; голова Сейміку Вармінсько-Мазурського воєводства Бернадета Гордеюк; голова бюджетної комісії Львівської обласної ради Володимир Квурт, який представляв голову Львівської обласної ради Ірину Гримак; депутат Київської міської ради та Верховної Ради України VIII скликання Дмитро Білоцеркович, який представляв мера Києва, що героїчно боронить у цій війні Київ; єпископ Ольштинсько-Гданської єпархії Греко-Католицької Церкви д-р Аркадіуш Трохановський; директор TVP Nauka Роберт Шай; декан факультету суспільних наук Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині проф. Йоанна Остроух-Камінська; голова Ради Гельсінської фундації з прав людини Данута Пшивара; професор Інституту економіки та менеджменту НУЛП та депутат Верховної Ради України VIII скликання Оксана Юринець; директор Інституту політичних наук Вармінсько-

Мазурського університету в Ольштині проф. Аркадіуш Жуковський; директор Інституту гуманітарних і соціальних наук НУЛП проф. Ярина Турчин; лідер польської меншини у Львові Артур Жак; лідер української меншини в Ольштині Стефан Мігус. Модерувала захід голова наукового комітету VII форуму д-р габ Тереса Астратовіч-Лейк, проф. УВМ. Співорганізатором VII польсько-українського наукового форуму виступив Ольштинський осередок Об'єднання українців у Польщі. Захід відбувся під патронатом Ректора УВМ в Ольштині проф. Єжи Пшиборовського та Маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства д-р Густава Марека Бжезіна.

У перший день відбувся круглий стіл на тему: «З минулого в майбутнє – до 75-ї річниці операції «Вісла». Зі вступною лекцією виступив доцент Іван Хома з Національного університету «Львівська політехніка». У другій частині круглого столу за тематикою «Співпраця польського та українського суспільств на рівні регіональних урядів та національних меншин» взяли участь представники місцевого самоврядування, зокрема депутати Вармінсько-Мазурського воєводства (Мирон Сич – заступник Маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства; Ярослав Слома – голова комісії до справ національних та етнічних меншин Сейміку Вармінсько-Мазурського воєводства; Марек Хиль – голова бюджетної та фінансової комісії Сейміку Вармінсько-Мазурського воєводства; Тадеуш Політевіч – голова комісії здоров'я Сейміку Вармінсько-Мазурського воєводства; Збігнев Хомза – заступник голови Сейміку Вармінсько-Мазурського Воєводства; Тереса Астратовіч-Лейк, д-р хаб., проф. УВМ, голова комісії міжнародного співробітництва Сейміку Вармінсько-Мазурського воєводства; Ярослав Когут – заступник старости Лідзбарського повіту) та Львівської обласної ради (Соломія Риботицька – заступник голови комісії з питань історико-культурної спадщини та туризму Львівської обласної ради; Ірина Супрун – член комісії з питань законності, депутатської етики, регламенту та свободи слова Львівської обласної ради; Наталія Галецька – голова комісії з питань євроінтеграції, міжнародного та міжрегіонального співробітництва Львівської обласної ради), єпископ Аркадіуш Трохановський, представники польської меншини у Львові Артур

Жак та української меншини в Ольштині Стефан Мігус. Учасники зазначили, що операція «Вісла» була злочином, відповідальність за який несе тогочасна комуністична влада. Перед початком круглого столу прозвучала пісня «Заспіваймо пісню за Україну» у виконанні Амелії Куштали, учениці 8 класу початкової школи № 2 Доброго міста, яка є нащадком вимушених переселенців по операції «Вісла».

У другий день було проведено 18 секцій. Коли підводили підсумки секційних засідань другого дня Форуму, то у Львові пролунали сирени... це нагадало тим, хто поринув у наукову дискусію, в яких складних умовах доводилося організовувати цьогорічний науковий захід. Першого дня форуму наші сервери зазнали атаки з тисячі комп'ютерів, але завдяки професійності та передбачуваності Петра Мешковського вдалося провести дискусії та реалізувати програму. Форум завершився з глибоким переконанням, що співпраця з українськими науковцями є важливою та необхідною, тому повинна мати продовження. Незважаючи на війну, українські науковці повинні не лише проводити заняття дистанційно, а й публікуватися, брати участь у конференціях та звітувати перед керівництвом університету за результатами своєї наукової роботи. Це цілковито безпрецедентно. Цілеспрямованість науковців, докторантів і студентів з України викликає захоплення, і очевидно, що необхідно підтримувати їх діяльність, особливо зараз, коли над ними нависла примара війни.

Тереса Астрамовіч-Лейк

*Почесний професор Національного університету
«Львівська політехніка»*

Ярина Турчин

Почесний професор Вармінсько-Мазурського університету

PRZEDMOWA

Są w historii świata wydarzenia zmieniające nasze przyzwyczajenia, zachowania, potrzeby i doświadczenia. W 2014 roku po ataku Rosji na pozostającą w pokojowych relacjach Ukrainę zmieniła się sytuacja dla tego państwa i jego obywateli. Reakcja większości państw i organizacji międzynarodowych była nieodczuwalna dla agresora, a przecież Ukraińcy już od wtedy za opowiedzenie się po stronie wolności i demokracji płacili najwyższą cenę... cenę życia swoich mężów, ojców, braci i siostr. Te osiem lat to także cena strat ekonomicznych, które dźwigało całe społeczeństwo ukraińskie, w tym świat nauki. Prawie przez cały ten czas – oficjalnie od maja 2015 roku trwa współpraca Instytutu Nauk Politycznych UWM z Instytutem Nauk Humanistyczno-Społecznych Uniwersytetu Narodowego Politechnika Lwowska. Ze strony UWM koordynatorką jest dr hab. Teresa Astramowicz-Leyk, prof. UWM, a ze strony UN Politechnika Lwowska Prof. Jaryna Turczyn. Efektem tej współpracy są liczne staże w Olsztynie i we Lwowie, wspólne granty poświęcone mniejszościom narodowym, program ERASMUS+, Visting Professor w obu uczelniach, monografie, artykuły w prestiżowych czasopismach naukowych, studia w ramach programu podwójnych dyplomów, konferencje i seminaria oraz Polsko-Ukraińskie Fora Naukowe, które odbywają się na przemian nieparzyste w Olsztynie, parzyste we Lwowie.

W Forach uczestniczą dyplomaci, politycy, samorządowcy, nauczyciele akademicy, doktoranci, studenci, dziennikarze, pracownicy kultury oraz przedstawiciele mniejszości polskiej we Lwowie i mniejszości ukraińskiej w Olsztynie. Dotychczas odbyło się siedem edycji tego cyklicznego już polsko-ukraińskiego wydarzenia naukowego, spośród których pięć odbyło się w warunkach realnych. Niestety najpierw pandemia, a teraz wojna spowodowały, że osobiste spotkania w Olsztynie i we Lwowie zamieniono w formułę on-line, ale ważne jest to, by choć w zmienionym wymiarze współpraca mogła trwać i by w tych trudnych dla partnerów ukraińskich warunkach mogła się rozwijać. Organizatorzy podkreślają fakt, że dzięki formułom on-line w ostatnich dwóch latach Fora rozszerzyły się także na inne ośrodki naukowe z całej Ukrainy, a zwłaszcza ze środkowej i wschodniej

części kraju. W VII edycji Forum uczestniczyło 171 osób. Referenci – wykładowcy, doktoranci i studenci reprezentowali 59 ośrodków akademickich z Polski i Ukrainy, przy czym aż 51 ośrodków było z Ukrainy. To dowodzi, że zdalna formuła ma swoje atuty.

Od pierwszego Forum w Olsztynie w 2015 roku odbywa się Okrągły Stół z udziałem radnych Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego i przedstawicieli mniejszości ukraińskiej z województwa warmińsko-mazurskiego. W 2021 roku do Forum dołączyli radni Rady Obwodu Lwowskiego oraz liderzy mniejszości polskiej obwodu lwowskiego. Forum stało się więc płaszczyzną współpracy samorządowców i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego. Okrągłe Stoły dotychczas poświęcone były tematyce reform samorządowych w Ukrainie, mniejszości narodowych w Polsce i Ukrainie, współpracy samorządowej między województwem warmińsko-mazurskim a obwodem lwowskim, 70. i 75. rocznicy Akcji „Wisła”.

Niniejsza monografia pt. jest efektem dyskusji akademickiej podczas VII Polsko-Ukraińskiego Forum Naukowego „POLSKA I UKRAINA WE WSPÓŁCZESNEJ EUROPIE – DIALOG MIĘDZYKULTUROWY – ROLA MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH – WYZWANIA I ZAGROŻENIA”. Wśród gości zaproszonych byli: Prorektor UWM Profesor Paweł Wielgosz; Prorektor Politechniki Lwowskiej Profesora Natalia Czuchraj, Wicemarszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego Miron Sycz; Ambasador Ukrainy w Polsce Andrij Deszczyc; Konsul Generalny Ukrainy w Gdańsku Oleksander Plodystyj, Przewodnicząca Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Bernadeta Hordejuk; Przewodniczący Komisji Budżetowej Lwowskiej Rady Obwodowej Wołodymyr Kwurt, który reprezentował Przewodniczącą Rady Obwodu Lwowskiego Irynę Hrymak; Radny Kijowskiej Rady Miejskiej i deputowany do Rady Najwyższej Ukrainy VIII kadencji Dmytro Bilocerkowycz, który reprezentował Mera bohatersko broniącego się w tej wojnie Kijowa; Biskup Eparchii Olsztyńsko-Gdańskiej Kościoła Grecko-Katolickiego Dr Arkadiusz Trochanowski; Dyrektor TVP Nauka Robert Szaj; Dziekan Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie prof. Joanna Ostouch-Kamińska, Przewodnicząca Rady Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka Danuta Przywara, Profesor Instytutu Ekonomii i Zarządzania „Politechniki Lwowskiej” i zarazem Posłanka Rady

Najwyższej Ukrainy VIII Kadencji Oksana Juriniec; Dyrektor Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie prof. Arkadiusz Żukowski, Dyrektorka Instytutu Nauk Humanistyczno-Społecznych UN Politechnika Lwowska prof. Jaryna Turczyn, lider mniejszości polskiej we Lwowie Artur Żak, lider mniejszości ukraińskiej w Olsztynie Stefan Migus. Forum poprowadziła przewodnicząca Komitetu naukowego VII P-UFN dr hab. Teresa Astramowicz-Leyk, prof. UWM. Współorganizatorem VII P-U Forum Naukowego był Związek Ukraińców w Polsce oddział Olsztyn. Patronatem objęli: Jego Magnificencja Rektor UW-M w Olsztynie profesor Jerzy Przyborowski i Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego Dr Gustaw Marek Brzezina.

Pierwszego dnia odbył się Okrągły Stół nt.: Z przeszłości w przyszłość – w 75. rocznicę Akcji „Wisła”. Referat wprowadzający wygłosił dr Ivan Homa z UN Politechnika Lwowska. W drugiej części pt. Współpraca społeczeństw polskiego i ukraińskiego na poziomie samorządów regionalnych i mniejszości narodowych uczestniczyli samorządowcy, w tym radni województwa warmińsko-mazurskiego ((Miron Sycz – Wicemarszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego; Jarosław Słoma – Przewodniczący Komisji ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego; Marek Chyl – Przewodniczący Komisji Budżetu i Finansów Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego; Tadeusz Politewicz – Przewodniczący Komisji Zdrowia Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego; Zbigniew Homza – Wiceprzewodniczący Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego; Teresa Astramowicz-Leyk, dr hab. prof. UWM, Przewodnicząca Komisji Współpracy Międzynarodowej Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego; Jarosław Kogut – wice starosta Powiatu Lidzbarskiego) i Rady Obwodu Lwowskiego (Соломія Риботицька – Wiceprzewodnicząca Komisji ds. Dziedzictwa Historyczno-Kulturowego o Turystyki Lwowskiej Rady Obwodowej; Ірина Супрун – Członkini Komisji ds. Prawnych, Etycznych, Regulaminowych oraz Wolności Słowa Lwowskiej Rady Obwodowej; Наталія Галецька Przewodnicząca Komisji ds. Eurointegracji, Międzynarodowej i Międzyregionalnej Współpracy Lwowskiej Rady Obwodowej), Biskup Arkadiusz Trochanowski oraz przedstawiciele mniejszości polskiej we Lwowie Artur Żak i mniejszości ukraińskiej w Olsztynie Stefan Migus.

Foreword

Uczestnicy podkreślili, że Akcja „Wisła” miała charakter zbrodniczy, za którą odpowiedzialność ponoszą ówczesne władze komunistyczne. Przed Okrągłym Stołem wysłuchano utworu „Заспіваймо пісню за Україну (tł. Zaśpiewajmy pieśń dla Ukrainy) w wykonaniu Amelii Kuszały, uczennicy VIII klasy Szkoły Podstawowej nr 2 w Dobrym Mieście – potomkini przymusowych przesiedleńców z Akcji „Wisła”.

Drugiego dnia odbyły się obrady w 18 sekcjach. Kiedy kończono podsumowanie Forum drugiego dnia obrad we Lwowie zawyły syreny... to zanurzonym w dyskusję akademicką przypomniało w jak trudnych warunkach przyszło organizować to wydarzenie naukowe. Pierwszego dnia Forum nasze serwery zostały zaatakowane z tysięcy komputerów, ale dzięki umiejętnościom i zapobiegliwości Piotra Mieszkowskiego udało się bez problemów odbyć dyskusje i zrealizować program. Zakończono Forum z wielkim przeświadczeniem, że taka współpraca z naukowcami z Ukrainy jest ważna, potrzebna i że należy ją kontynuować. Mimo wojny ukraińscy naukowcy muszą nie tylko zdalnie prowadzić zajęcia dydaktyczne, ale i publikować, brać udział w konferencjach oraz sprawozdawać władzom uniwersytetów o swojej pracy naukowej. Jest to absolutnie rzecz bez precedensu. Należy podziwiać determinację naukowców, doktorantów i studentów z Ukrainy i oczywistym jest, że trzeba wspierać ich działania zwłaszcza teraz, kiedy ciąży nad nimi widmo wojny.

Teresa Astramowicz-Leyk

Profesor Honorowa UN Politechnika Lwowska

Yaryna Turchyn

Profesor Honorowa Uniwersytetu Warmińsko– Mazurskiego